

Fornyrings-, administrasjons- og kirkedepartementet

Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

Deres ref:

Vår ref: 2013/50756-4

Arkivkode: 008

Dato: 01.02.2013

Høringsuttalelse på forslag til forskrift om universell utforming av IKT-løsninger

Deltasenteret er glad for at forskriften nå er kommet på høring. Det er av stor verdi å få forskriften på plass for å kunne håndheve loven.

Etter vår oppfatning er det en svakhet ved lov og forskrift at de ikke er gitt full sektorovergripende virkning. Det medfører at det eksisterer områder som verken dekkes av DTL med forskrift, eller er godt nok omtalt i sektorlovgivingen. Eksempler på dette er:

- informasjonssystemer i transportsektoren
- Publikumsbetjent IKT i bygg
- digitale verktøy i undervisningssektoren
- kringkastingstjenester

Alle disse områdene representerer viktige arenaer for deltakelse. DTL har allerede innført en sektorovergripende ordning for automater og prinsippet bør derfor kunne anvendes også på andre områder.

Vi mener det ville vært en bedre løsning at DTL med forskrift også omfattet de nevnte områdene.

1. Utformingen av forskriften

Ulike definisjoner av universell utforming

I Likestillings- og diskrimineringsloven blir «universell utforming» definert som:

«utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, herunder informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan brukes av flest mulig.»

I forskriften som nå er til høring er imidlertid universell utforming definert som:
«utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning eller spesiell utforming.»

For å unngå uklarhet, foreslår vi at det enten forklares hvorfor det er valgt ulike definisjoner, eller at lovens definisjon benyttes også i forskriften.

Nivå for krav til nettløsninger

Når det gjelder krav til nettløsninger, støtter vi det nivået som forskriften legger opp til; det vil si WGAC 2.0 nivå A og AA generelt. Vi er også enig i unntak for kravene til multimedieinnhold dvs. 1.2.4 Teksting - tilgang på teksting på direktesendt lydinnhold, og 1.2.5 Synstolking av alt forhåndsinnspilt videoinnhold. Deltasenteret har forståelse for at også kravet i 1.2.3 (synstolking eller mediealternativ) kan være unntatt da dette kan bli for ressurskrevende for mange aktører i dag.

Vi vil likevel understreke at unntakene bør opphøre etter hvert som ny teknologi tilbyr nye og mindre ressurskrevende metoder for å tilfredsstille kravene.

2. Virkeområdet

Læringsplattformer

Etter Deltasenterets mening bør læringsplattformer omfattes av forskriften, fordi de til de grader retter seg mot «allmennheten» og er en del av «hovedløsningen» ved at alle barn i Norge har en rett og plikt til grunnskole, samtidig som familie og foresatte til elevene også i stor grad forutsettes å bruke disse systemene. Subsidiært må lov om opplæring snarest endres slik at det kreves universell utforming også for disse systemene.

Allmennkringkastere

Deltasenteret finner det uheldig at fjernsynsmedier er unntatt loven, fordi disse mediene er så viktige for befolkningens mulighet til å delta i samfunnet. Det bør spesielt vurderes å pålegge allmennkringkastere å imøtekomme WCAG 2.0 - 1.2.4 - kravet om teksting av direktesendt lydinnhold. Teknologi for å tekste direktesendt fjernsyn benyttes i dag i Storbritannia og Sverige, slik at det ikke er teknologiske hindre i veien for dette kravet.

Selskapene som driver allmennkringkasting er så store og har en så viktig samfunnsmessig rolle at det ikke virker urimelig å pålegge dem et slikt krav. Krav om å møte disse kriteriene kan alternativt tas inn i konsesjonsvilkårene for allmennkringkastere.

Antall universelt utformede automater

I forarbeidene framgår det at det er tilstrekkelig at bare én av flere automater som yter samme tjeneste i ett lokale må være universelt utformet (eks. flere minibanker i samme lokale). Deltasenteret mener at dette må betraktes som en overgangsløsning og det bør framgå at ambisjonen er at alle automater skal bli universelt utformet innen de gitte fristene.

IKT i bygg

Et område som ikke reguleres av forskriften, er IKT i bygg. Byggteknisk forskrift (TEK 10) skal blant annet sikre at bygg er universelt utformet. Hva som menes med universell utforming på IKT-området i bygg er ikke klart definert. Slik vi ser det vil noe av IKT-løsningen i bygg være direkte rettet mot allmennheten, så som elektroniske adgangssystemer. Slike systemer er ikke omtalt i sektorlovgivingen eller forskriftene. Elektroniske adgangssystemer faller på denne måten utenfor begge forskrifter. Dette mener vi er uheldig da tilgang til publikumsbygg, som en del av det offentlige rom, må være universelt utformet for å sikre aktiv deltakelse i samfunnet for alle.

Apper

Et utviklingstrekk er stadig økende bruk av «apper» i mobiltelefoner. Apper vil, slik vi forstår det, falle inn under § 11 når de underbygger virksomhetens alminnelige funksjoner og samtidig er en del av virksomhetens hovedløsning rettet mot allmennheten (for eksempel NSBs app for ruteinformasjon og billettbestilling).

Forskriften sier i § 2 at den: «er begrenset til å gjelde nettløsninger og automater».

Da DTL, og til en viss grad forskriften, ble utformet, var apper et forholdsvis ukjent fenomen. I dag er apper i ferd med å bli like vanlige i virksomheters løsninger mot allmennheten som nettstedene har vært til nå. Fordi appene både er knyttet tett opp mot Internettet og i stor grad overlapper nettsteders funksjon, mener Deltasenteret at det er naturlig å definere apper som nettløsninger og ta disse inn under § 11 og under tilsynsorganets ansvar på linje med nettsteder og automater. Dette bør nevnes særskilt i forskriften.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser, spesielt om de pålagte standardene og krav vil være for kostnadskrevenne å følge opp/uforholdsmessig byrde.

Frikjøp av standarder

Standardene det vises til i forskriften må kjøpes av Standard Norge. Det vil innebære en økonomisk belastning for virksomhetene som er pålagt å følge loven. Deltasenteret mener det bør vurderes å subsidiere, eller frikjøpe aktuelle standarder, i det minste for en periode, for å unngå at økonomi blir et større hinder for implementering av universelt utformet IKT enn nødvendig.

Ansvarsforhold mellom LDO og Difi.

Ansvarsforholdet mellom Difi og LDO synes å være uklart definert i forskriften. En klarere grenseoppgang med hensyn til hvordan klager på løsninger under §§ 9 og 11 skal håndteres, synes påkrevd.

Dispensasjon fra kravene

Deltasenteret mener det bør framgå at det skal særlig tungtveiende grunner til å dispensere fra kravene og foreslår at formuleringen i § 11 Dispensasjon endres fra «tungtveiende» til «særlig tungtveiende».

4. Bør evt. retningslinjene som følger av standardene eller standardene endres eller ikke inngå i plikten til universell utforming

Deltasenteret mener på et generelt grunnlag at det er ønskelig med standarder som definerer krav til IKT-løsninger, slik at utviklere og tilbydere av produkter og tjenester får best mulig grunnlag for å utvikle produkter og tjenester som fungerer i tråd med lov og forskrift. Generelle retningslinjer kan skape usikkerhet både hos tilbydere og brukere og gjøre grensedracting og håndheving vanskeligere.

Det bør derfor være en målsetning og en oppgave for myndighetene å bidra til nyutvikling av standarder på området og å revidere forskriften når nye, relevante standarder blir utgitt. En løsning kan være å opprette et dokument som lister obligatoriske (og anbefalte) tilgjengelighetsstandarder, slik det gjøres i referansekatalogen for offentlige standarder. På den måten kan forskriften referere til den til enhver tid siste utgave av dette dokumentet, noe som medfører at selve forskriften ikke trenger revisjon når det utgis en ny eller revidert standard.

Med hilsen

Helga Fastrup Ervik (e.f)
avdelingsdirektør

Åse Kari Haugeto
leder Deltasenteret